

"ויתאבלו העם מאוד".

דבר דומה לזה, שיום שמועה נקבע ליום צום, אנו מוצאים בתלמוד מסכת ראש השנה דף יח ע"ב: לדעת רבי שמעון במונח "צום העשירי" שמוזכר בנביא זכריה הכוונה היא לחמישה בטבת שבו באה שמועה לגולה שהוכתה העיר.

חובה עלינו להתבונן על אירועים שקורים לעם ישראל ולא לחשוב שהדברים במקרה: מלחמת העולם השנייה פרצה ביום י"ז באלול תרצ"ט (1 בספטמבר) וידוע הכלל שטבעו לנו חז"ל: מגלגלים חובה ליום חייב, כמו שבתשעה באב אירעו כמה אירועים קשים לעמנו שמוזכרים בתלמוד וכן במשך הדורות: צו גירוש ספרד ניתן בתשעה באב ומלחמת העולם הראשונה פרצה בתשעה באב. פרוץ מלחמת העולם השנייה ביום י"ז באלול מזכיר לנו את מה שנגזר אז על אבותינו, זה אומר לנו הכל. כתוצאה מאותה גזירה אנו סבלנו את כל הגלות הקשה והמרה ובסופה השואה האיומה שבה הושמד שלישי עמנו. זה קרה ממש באותו יום - מגלגלים חובה ליום חייב. ההתבוננות בתאריכים צריכה לפקוח לנו את העיניים ולעורר בנו את הרהורי התשובה, שאם החטא היה "וימאסו בארץ חמדה" - תשובת המשקל צריכה להיות לחשוק ולערוג ולעשות הכל למען חיבת ארצנו הקדושה בעיני בניה, ובה במידה שנצליח לתקן את חטא המרגלים נקרב גם את קץ גאולתנו. בייחוד בתקופה קשה זו, שאנו מוקפים אויבים מבחוץ המתנכלים לנו בכל מרחבי ארצנו, שומה על כולנו להדגיש את זיקתנו העמוקה לארץ נחלת אבות וכל מי שנפל למענה או להגנתה קדוש ייאמר לו.

**והלוואי שנזכה עוד בדורנו לשחרור ארצנו כובה
ולחשבת הבטחון והשלום לאחינו בני ישראל.**

"התשובה" - כתולדה של הפקת לקחים

"אם ישראל עושים תשובה, נגאלין, ואם לאו, אין נגאלין... אלא הקב"ה מעמיד עליהם מלך שגזרותיו קשות כהמן, וישראל עושים תשובה ומחזירים למוטב" סנהדרין ע"ז

הטור בסוף הלכות תענית מונה בשם בעל הלכות גדולות ימים שנהגו בישראל לצום בהם בנוסף לצומות הקבועים מימות הנביאים, וביניהם יום י"ז באלול שבו מתו המרגלים. מרן הבית יוסף שואל על המקום מה שייך לקבוע יום צום על פטירתם? הרי הם היו רשעים ועל רשעים נאמר: "באבוד רשעים רינה". עונה הבית יוסף, שמן הסתם הם חזרו בתשובה ואולם תשובתם לא נתקבלה. הב"ח על המקום כותב, שזה תירוץ דחוק מאוד. אלא שלדעתו, סיבת הצום נעוצה בעונש הכבד שנגזר על דור המדבר ובצרה הגדולה, ומדרכי התשובה לשוב ולהתענות.

גם תירוץ זה הוא די קשה: למה דווקא ביום שמתו המרגלים קבעו את יום הצום? ראיתי כי הנצי"ב בפירושו לתורה (בהוספות בסוף) מסביר את המהלך על פי מבנה הפסוקים: השם אמר למשה רבינו את הגזירה שנגזרה על דור המדבר ובה גם הרמזים על העתיד, חורבן בית ראשון ושני, חורבן הארץ ופיזור האומה בקצווי תבל, ורק לאחר מכן מוזכר בפסוק שמתו המרגלים. נמצא שמשה רבינו לא אמר את כל הפרשה תיכף כשנאמרה לו, אלא ביום שהם מתו במגיפה וזה היה ב"ז באלול, אז נאמרה להם הפרשה. כל זה מקביל למה שמוזכר בהלכות אבלות: יום שמועה קרובה חייבים לנהוג בו אבילות, כאילו היה זה יום מיתה וקבורה. נמצא, שמה שנקבע אותו היום ליום צום זה בגלל השמועה שהעם שמע ועל כך הפסוק אומר: